

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 41/2011
13.5.2011

Asia Virkasuhteen irtisanomista koskeva oikaisuvaatimus

Muutoksenhakija

X

Virasto Sairaala

Päätös, johon on haettu oikaisua

Sairaalan johtava ylihoitaja on 29.7.2010 tekemällään päätöksellä irtisanonut mielisairaanhoidtaja X:n määräaikaisen virkasuhteen, koska X oli käyttäytynyt väkivaltaisesti potilasta kohtaan.

Oikaisuvaatimus

X on vaatinut johtavan ylihoitajan päätöksen kumoamista.

X:n irtisanomisen taustalla ovat tapahtumat sairaalan osasto 7:llä 24.1.2010. X oli tuolloin kehottanut sairaalan potilasta B menemään omaan huoneeseensa. B oli hermostunut X:n kehotuksesta eikä ollut totellut sitä. Tilanne oli johtanut siihen, että B oli ottanut kiinni X:n vasemmasta peukalosta. X oli siir-

tänyt B:tä kohti potilashuonetta saatuaan tämän otteen peukalostaan irrotettua. Tällöin B oli alkanut potkia X:ää. X oli torjunut B:n potkuja. Potkuja oli osunut hänen kätensä peukaloon, kyynärvarteen ja vasempaan kylkeen. Potkujen jälkeen B oli lähtenyt tulemaan kohti X:ää, jolloin X oli potkaissut B:tä kerran vatsaan pysäyttääkseen tämän. B:n jatkettua potkimista X oli potkaissut B:tä vielä sääreen.

X:n toiminnasta on tehty tutkintapyyntö poliisille. Kihlakunnansyyttäjä on 14.6.2010 tehnyt päätöksen syyttämättä jättämisestä, koska asiassa ei ollut näyttöä rikoksesta tai todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi. Päätöksen mukaan B:ssä ei ole havaittu vammoja, minkä vuoksi X:n käyttämää väkivaltaa voidaan pitää vähäisenä. Edelleen päätöksessä on todettu, että saatavilla oleva näyttö puoltaa käsitystä siitä, että teot on tehty häätävarjelutilanteessa. Tästä huolimatta X:n virkasuhde on irtisanottu.

Harkittaessa, onko irtisanomiseen erityisen painavaa syytä, tulee ottaa huomioon seuraavat seikat: X on vielä opiskelija, joka on aloittanut työnsä sairaalassa 16.11.2009. Opiskelijalta ei voida edellyttää täysin vastaavaa käytöstä kuin valmistuneelta ja jo työssä olleelta henkilöstöltä. X:ää ei ollut perehdytetty työhönsä ja erityisesti osastolla 7 toimimiseen ja kyseisen osaston potilasiin. Osastolla 7 on väkivaltaisia potilaita. Vuonna 2009 osastolla 7 oli 131 väkivaltatapausta, joista B oli osallisena useissa kymmenissä tapauksissa. X on toiminut itsepuolustustilanteessa. X:n käyttämät keinot ovat olleet puolustettavia ottaen huomioon erityisesti se, että kukaan ei tullut hänen avukseen, vaikka hän hälytti apua, samoin kuin se, että hän on opiskelija, joka ei ollut saanut turvallisuuskoulutusta eikä osastoa koskevaa perehdyttämistä. Toisin kuin X:lle, B:lle ei ole tullut tapahtuneen johdosta vammoja. Sairaala ei ole yksilöinyt, mitä velvollisuuksia X olisi rikkonut. Työsuhteen irtisanominen on X:lle erittäin haitallista, koska hän on vielä opiskelija ja irtisanomisen takia hänen lienee jatkossa erityisen vaikea saada alansa töitä. X on kokenut irtisanomisen erittäin raskaasti sairastuen virantoimituksesta pidättämisensä jälkeen masennukseen.

X:lle ei ole annettu huomautuksella tai varoituksella mahdollisuutta korjata menettelyään siten kuin työsopimuslain 7 luvun 2 §:n 3 momentti edellyttää. Mainittua lainkohtaa voidaan soveltaa myös virkasuhteeseen.

Vastine ja selitykset

Sairaala on vastineessaan vaatinut oikaisuvaatimuksen hylkäämistä.

Vastineessa on todettu, että X:n potkaisemaksi joutunut potilas kärsii erittäin vaikeista pakkotoiminnoista, joiden suorittamisen estäminen, toisin sanoen hoputtaminen ja pakottaminen saattaa aiheuttaa hänessä väkivaltaista käyttäytymistä. Potilasta ei ole kuvattu asenteeltaan epäsosiaalisesti, eikä hän ole väkivaltarikollinen.

X on toiminut sairaalan palveluksessa nimikesuojatun terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä. X on ollut hoitajan opinnoissaan niin loppuvaiheessa, että häneltä voidaan odottaa vähintäänkin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain tuntemusta siltä osin kuin laki ei salli potilaan kimppuun käymistä. Sairaala ei myöskään määrää hoitohenkilöilleen lainvastaisia tehtä-

viä, jotka edellyttäisivät tai oikeuttaisivat potilaan potkimiseen. X:n väitteet, että työnantaja olisi edellyttänyt hänen toimivan puheena olevassa tilanteessa yksin, ovat perättömiä. Sairaala on nimenomaan kieltänyt yksin työskentelemisen ja erityisesti juuri tämän potilaan kohdalla. X:n on ollut mahdollista poistua paikalta käymättä potilaan kimppuun. X:llä olisi ollut mahdollisuus hälyttää taskussa olevalla laitteellaan avukseen muita hoitajia. Potilaan fyysiseen koskemattomuuteen puuttumisesta on olemassa sairaalakohtainen ohjeistus, johon X:kin on perehdytetty, sillä hän on saanut osastolla 1 perusteellisen kahden viikon perehdytyksen oikeuspsykiatrisen potilaan hoitoon.

X on antanut vastaselityksen.

Virkamieslautakunnan ratkaisu ja perustelut

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Valtion virkamieslain 25 §:n 2 momentin mukaan viranomainen ei saa irtisanoa virkasuhdetta virkamiehestä johtuvasta syystä, ellei tämä syy ole erityisen painava. Tällaisena syynä ei voida pitää ainakaan:

- 1) virkamiehen sairautta, vikaa tai vammaa, paitsi jos siitä on ollut seurauksena virkamiehen työkyvyn olennainen ja pysyvä heikentyminen ja virkamiehellä on sen perusteella oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen;
- 2) virkamiehen osallistumista virkamiesyhdistyksen päätöksen perusteella yhdistyksen toimeenpanemaan työtaisteluun; eikä
- 3) virkamiehen poliittisia, uskonnollisia tai muita mielipiteitä taikka hänen osallistumistaan yhteiskunnalliseen tai yhdistystoimintaan.

Saman lain 14 §:n 2 momentin mukaan virkamiehen on käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun lain 15 §:n 1 momentin mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnan päämääränä on terveyden ylläpitäminen ja edistäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä sairaiden parantaminen ja heidän kärsimystensä lievittäminen. Terveystieteiden ammattihenkilön on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksytyjä ja kokemusperäisiä perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti, jota hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään. Ammattitoiminnassaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tasapuolisesti ottaa huomioon ammattitoiminnasta potilaalle koituvat hyödyt ja sen mahdolliset haitat.

Saman pykälän 2 momentin mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä on velvollisuus ottaa huomioon, mitä potilaan oikeuksista säädetään.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan

loukata sekä että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan.

Irtisanomisperusteen olemassaolo

Esitetty selvitys

Sairaalan johtava ylihoitaja C on X:n oikaisuvaatimuksen johdosta antamassaan vastineessa todennut, että X on saanut osastolla 1 perusteellisen kahden viikon perehdytyksen oikeuspsykiatrisen potilaan hoitoon. Osastolla 7 X on saanut potilaskohtaisen perehdytyksen nimenomaan sen osaston potilaisiin ja lisäksi työvuorokohtaisen perehdytyksen. X:n kanssa oli käyty lävitse nimenomaan potkimisen kohteeksi joutuneen potilaan erityistarpeita. X:lle oli tähdennetty potilaan sairauteen kuuluvan, että hän hermostuu, jos häntä kiirehditään ja komennetaan. Vastareaktionä potilas muuttuu helposti väkivaltaiseksi. X:llä oli käytössään langaton hälytysjärjestelmä, jonka avulla hänen olisi ohjeiden mukaani pitänyt kutsua apua vaikeaan potilastilanteeseen. Yksin työskenteleminen kuvatus kaltaisella tavalla ei ole sairaalassa luvallista. Osaston perehdytyksessä X:ää oli nimenomaan kielletty toimimasta yksin. X olisi voinut poistua paikalta, koska mitkään käytännön seikat eivät olisi edellyttäneet potilaan vastentahtoista siirtämistä potilashuoneeseen.

Sairaanhoitaja D häntä todistajana esitutkinnassa kuultaessa kertonut X:n irtisanomiseen johtaneista tapahtumista muun ohessa, että hän oli kuullut X:n huutavan B:lle: "Menetkö huoneeseen vai viedäänkö väkisin?", mihin B oli vastannut, että "Menen, menen. Odota hetki!" Myöhemmin D oli kuullut B:n ja X:n keskustelevan kovaäänisesti hänestä vajaan viiden metrin etäisyydellä B:n potilashuoneessa. D oli vilkaissut nurkan taakse B:n potilashuoneen suuntaan ja nähnyt hieman kyyryssä olevan B:n väistelevän X:ää. Samalla hän oli nähnyt X:n potkaisevan B:tä kaksi kertaa voimakkaasti alavartaloon päin. Toinen potkuista osui B:n alavartaloon, mutta toisen potkun osumisesta D ei ole täysin varma. D ei ollut nähnyt B:n potkivan X:ää tai koskevan tähän.

Sairaanhoitaja E on osastonhoitajan pyynnöstä antamassaan kirjallisessa selvityksessään todennut kuulleensa B:n huutavan puheena olevassa tilanteessa, että "menen, menen". E on myös kertonut olleensa paikalla, kun F paria päivää aikaisemmin selitti X:lle B:n oireita ja hoidon linjauksia.

X on esitutkinnassa kertonut tapahtumista olennaisesti samalla tavalla kuin oikaisuvaatimuksessaan. X on kiistänyt sen, että B olisi missään vaiheessa tavalla sanallisesti ilmaissut noudattavansa X:n kehotusta siirtyä potilashuoneeseen. X on esitutkinnan loppulausunnossaan kiistänyt, että häntä olisi kielletty menemästä käytävälle, jossa B oli. Virkamieslautakunnalle antamassaan vastaselityksessä X on myös todennut, ettei hän ole voinut käyttää hälytintä, koska B on ollut hänen kimpussa. X on lisäksi kiistänyt, että häntä olisi perehdytetty B:n erityistarpeisiin.

Oikeudellinen arviointi

Oikaisuvaatimuksessa viitattua työsopimuslain varoitusta koskevaa säännöstä sovelletaan sanotun lain 1 §:n 1 momentin mukaan vain työsuhteessa. Valtion virkamieslaissa ei ole säädetty, että virkavelvollisuuksiaan laiminlyöneelle tai

rikkoneelle virkamiehelle pitäisi ennen irtisanomista antaa varoituksella mahdollisuus korjata menettelynsä. Irtisanominen ei siten ole ollut ennenaikainen sillä oikaisuvaatimuksessa esitetyllä perusteella, ettei varoitusta ollut annettu.

X:lle on kerrottu B:n sairaudenkuvaan kuuluvan, että hän hermostuu, jos häntä kiirehditään ja komennetaan. X on tästä huolimatta hermostuttanut B:n kiirehtimällä, voimakeinojen käytöllä uhkaamalla ja väkisin potilashuoneeseen viemällä. Käytävän siivoaminen ei ole edellyttänyt B:n pikaista siirtämistä huoneeseensa. Esitetty selvitys ei myöskään osoita, että B olisi tapahtumahetkellä aiheuttanut käyttäytymisellään uhkaa itsensä, muiden potilaiden tai sairaalan henkilökunnan turvallisuudelle, jonka poistamiseksi olisi ollut tarpeen käyttää voimakeinoja. X on itse menettelyllään kärjistänyt tilanteen sellaiseksi, että hän on joutunut puolustamaan itseään väkivallalla. Tähän nähden sillä seikalla, että X teko on ollut hätävarjelutekona rankaisematon, ei ole asian virkamiesoikeudellisessa arvioinnissa yksin ratkaisevaa merkitystä.

X on vedonnut siihen, ettei häntä ole perehdytetty riittävästi tehtäväänsä. X on kuitenkin saanut Sairaalan osastolla 1 kahden viikon perehdytyksen oikeuspsykiatrisen potilaan hoitoon. C:n ja E:n kertomusten perusteella X:lle on myös kerrottu B:n erityistarpeista, ja hän on tiennyt B:n ärsyyntyvän komenteista ja kiirehtimisestä ja saattavan käyttäytyä tällöin väkivaltaisesti.

X:n on jo koulutuksensa, saamansa perehdytyksen ja B:n sairaudesta hänelle kerrotun perusteella tullut ymmärtää, että hänen käyttämänsä toimintatapa voi B:n kaltaisten potilaiden kohdalla johtaa väkivallan käyttöön ja siten potilaan ja sairaalan henkilökunnan turvallisuuden vaarantumiseen.

X:n käyttämää väkivaltaa ei ole aiheuttanut B:lle näkyviä vammoja, mutta se on toisaalta ollut laadultaan selkeästi sallituista voimakeinoista poikkeavaa sellaista väkivaltaa, joka on omiaan heikentämään potilaan turvallisuudentunnetta ja tämän luottamusta sairaalan henkilökunnan toiminnan asianmukaisuuteen.

X:n toimintaa on edellä mainituista syistä pidettävä mielisairaanhoitajan virkavelvollisuuksien vastaisena. X:n käyttämän toimintatavan valintaan on toisaalta saattanut vaikuttaa hänen vähäinen kokemuksensa mielisairaanhoitajan työstä ja aggressiivisuuteen taipuvaisten potilaiden kohtaamisesta. X oli työskennellyt sairaalassa vain noin kaksi kuukautta, eikä hänelle ollut tänä aikana annettu huomautusta tai varoitusta virkavelvollisuuksien rikkomisesta. B:n vastatessa voimakeinojen käyttöön väkivallalla X on joutunut tekemään ratkaisun toimintatavasta nopeasti, eikä hänellä ole juuri ollut aikaa harkita menettelynsä seurauksia. Syyttäjällä on pitänyt X:n B:hen kohdistamaa väkivaltaa sallittuna hätävarjelutekona. X:n teosta ei ole aiheutunut B:lle vammoja. Nämä seikat huomioon ottaen X:n sinänsä virkavelvollisuuksien vastaista menettelyä ei ole yksittäisenä tekona pidettävä niin moitittavana, että sairaalalla olisi ollut erityisen painava syy irtisanoa hänen virkasuhteensa

Päätös

Virkamieslautakunta kumoaa johtavan ylihoitajan päätöksen.

Sovelletut lainkohdat

Valtion virkamieslaki 14 § 2 momentti sekä 25 § 1 ja 2 momentti
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 15 § 1 ja 2 momentti
Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 3 § 2 momentti
Työsopimuslaki 1 § 1 momentti

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Esittelijä

Jussi-Pekka Lajunen

Virkamieslautakunnan päätös oli tulos äänestyksestä, jossa enemmistön muodostivat puheenjohtaja Jukarainen, jäsenet Kulla, Paanetoja, M. Nieminen ja Komulainen sekä varajäsen Tarnanen ja vähemmistön jäsenet Isomäki ja Äijälä sekä varajäsen Kuusama.

Vähemmistön äänestyslausema liitteenä.

Eri mieltä olleiden jäsenten Isomäki ja Äijälä sekä varajäsen Kuusama lausuma:

X:lle on kerrottu B:n sairaudenkuvaan kuuluvan, että hän hermostuu, jos häntä kiirehditään ja komennetaan. X on tästä huolimatta hermostuttanut B:n kiirehtimällä, voimakeinojen käytöllä uhkaamalla ja väkisin potilashuoneeseen viemällä. Käytävän siivoaminen ei ole edellyttänyt B:n pikaista siirtämistä huoneeseensa. Esitetty selvitys ei myöskään osoita, että B olisi tapahtumahetkellä aiheuttanut käyttäytymisellään uhkaa itsensä, muiden potilaiden tai sairaalan henkilökunnan turvallisuudelle, jonka poistamiseksi olisi ollut tarpeen käyttää voimakeinoja. X on itse menettelyllään kärjistänyt tilanteen sellaiseksi, että hän on joutunut puolustamaan itseään väkivallalla. Tähän nähden sillä seikalla, että X teko on ollut hätävarjelutekona rankaisematon, ei ole asian virkamiesoikeudellisessa arvioinnissa yksin ratkaisevaa merkitystä.

X on vedonnut siihen, ettei häntä ole perehdytetty riittävästi tehtäväänsä. X on kuitenkin saanut sairaalan osastolla 1 kahden viikon perehdytyksen oikeuspsykiatrisen potilaan hoitoon. C:n ja E:n kertomusten perusteella X:lle on myös kerrottu B:n erityistarpeista, ja hän on tiennyt B:n ärsyntyvän komenteista ja kiirehtimisestä ja saattavan käyttäytyä tällöin väkivaltaisesti. X:n on jo koulutuksensa, saamansa perehdytyksen ja B:n sairaudesta hänelle kerrotun perusteella tullut ymmärtää, että hänen käyttämänsä toimintatapa voi B:n kaltaisten potilaiden kohdalla johtaa väkivallan käyttöön ja siten potilaan ja sairaalan henkilökunnan turvallisuuden vaarantumiseen.

X:n käyttämää väkivaltaa ei ole aiheuttanut B:lle näkyviä vammoja, mutta se on toisaalta ollut laadultaan selkeästi sallituista voimakeinoista poikkeavaa sellaista väkivaltaa, joka on omiaan heikentämään potilaan turvallisuudentunnetta ja tämän luottamusta sairaalan henkilökunnan toiminnan asianmukaisuuteen.

X:n toimintaa on edellä mainituista syistä pidettävä mielisairaanhoidajan virkavelvollisuuksien vastaisena.

Hylkäämme oikaisuvaatimuksen